

STORTINGET

Representantforslag 7 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes

Dokument 8:7 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om gode arbeidsvilkår for gode velferdstjenester

---

Til Stortinget

Bakgrunn

Et flertall i befolkningen vil satse på felles velferd og ønsker at penger skattet til felles velferd skal gå til felles velferd, ikke til privat berikelse.

Aleris er Norges største kommersielle omsorgsselskap og har avtaler med bl.a. helseforetak og kommuner. Aleris Ungplan & BOI er Norges største kommersielle barnevernsaktør og kontrolleres av det svenske investeringsselskapet Investor, som eies av Wallenberg-familien. De hadde en omsetning på om lag 2 mrd. kroner i 2017. Overskuddet var nesten 150 mill. kroner i 2016, før skatt. Forslagsstiller viser til at selskapet har tjent store summer på å drive velferdstjenester, finansiert av skattebetalerne.

Disse velferdstjenestene er til for noen av de mest sårbare blant oss. De fortjener trygge rammer. Skal de få det, trenger de også at det er nok ansatte på jobb, som har nødvendig kompetanse og skikkelige arbeidsvilkår.

I august 2018 gikk 26 medlemmer av Fagforbundet til søksmål mot Aleris. Søksmålet dreier seg om hvorvidt de innleide konsulentene har vært reelle selvstendige næringsdrivende konsulenter, eller om de skulle vært fast ansatte og dermed omfattet av arbeidsmiljøloven. I kjølvannet av søksmålet har det kommet fram beskrivelser av frykttkultur, uforsvarlig lange vakter, underbemanning og overprising.

En tidligere Aleris-ansatt har fortalt at de gikk svært lange vakter, ofte flere dager etter hverandre:

«Da går man rundt som zombier. Vi skal ta vare på folk som trenger at man er våken. Det kan oppstå situasjoner som er nokså drøye.» (Klassekampen 25. august 2018)

Det har også blitt beskrevet slik:

«Man begynner frisk og optimistisk og har lyst å gjøre en forskjell for beboerne, men så tar det ikke lang tid før man blir gående rundt som en zombie» (Dagbladet 11. august 2018).

I Bergen ble det avdekket at en ringevikar jobbet 94 timer i løpet av en uke, og en annen 81 timer. De skulle fått overtidsbetaling etter 60 timer per uke, men denne betalingen uteble. Flere beskriver en frykttkultur:

«Hvis man klager så får man ikke flere vakter.» (Dagbladet 11. august 2018)

En annen sa i samme intervju:

«Det var en frykttkultur på hele bruket. Man måtte gjøre det man fikk beskjed om.»

Aleris Ungplan & BOI hadde fra 2014 og frem til utvikling i 2018 en avtale med Utlendingsdirektoratet (UDI) om å drive bo- og omsorgstiltak. Avtalen var på om lag 60 mill. kroner i året. UDI gjennomførte tilsyn på fire av disse boenhetene i årene 2015 til 2017. Det ble avdekket at det var færre personer med helse- og sosialfaglig bakgrunn på jobb enn det UDI stilte krav om i kontrakten, og at det var færre ansatte på jobb enn det som var påkrevd ifølge kontrakten.

Helse Sør-Øst kjøper behandlinger hos Aleris for øyesykdommen våt AMD. På offentlige sykehus koster

behandlingen 3 700 kroner per injeksjon, men Aleris har fått seks ganger så mye betalt. Prisene i avtalene har vært hemmeligholdt, men Bergens Tidende har fått inn-syn i prisene. I sum har Aleris siden 2010 fått 200 mill. kroner fra Helse Sør-Øst for 8 908 injeksjoner. Ifølge Ullevål Sykehus og Sykehuset Innlandet kunne denne jobben vært gjort for rundt 33 mill. kroner i det offentlige. Avdelingsleder Ketil Eriksen ved Oslo universitetssykehus har uttalt at hemmeligholdet er

«Uheldig for den offentlige debatten – og i ytterste konsekvens for demokratiet.»

Forslagsstiller påpeker at disse eksemplene føyer seg inn i en lang rekke saker som viser at velferdstjenester ikke egner seg for kommersiell drift. Aleris-saken er ikke en enkeltsak, men et utslag av et system der privat profitt på skattefinansierte velferdstjenester hentes ut gjennom å kutte i ansattes lønns- og arbeidsvilkår. Dette går i neste omgang ut over kvaliteten på tilbudet for brukerne av tjenestene.

Varslervernet

Varsling om kritikkverdige forhold kan bidra til å avdekke ulovlige og uønskede forhold. I velferdstjenester vil dette være viktig for brukerne av tjenestene og de som jobber innenfor velferdssektoren. Regjeringen oppnevnte et varslingsutvalg som skulle foreta en helhetlig gjennomgang av varslingsreglene i arbeidsmiljøloven og vurdere om det er behov for å foreslå lovendringer og/eller andre tiltak som kan styrke varslervernet i norsk arbeidsliv. Slik det framkommer av «NOU 2018:6 Varsling – verdier og vern — Varslingsutvalgets utredning om varsling i arbeidslivet» vil flertallet i varslerutvalget erstatte kravet til «forsvarlig fremgangsmåte» med en klargjøring i lovteksten av fremgangsmåte ved varsling. Forslagsstiller er enig i den vurderingen.

I NOU 2018:6 står det følgende:

«Arbeidsmiljøloven definerer ikke begrepet 'forsvarlig'. Loven nevner tre eksempler på forsvarlig fremgangsmåte: varsling i samsvar med varslingsplikt, varsling i samsvar med virksomhetens rutiner for varsling og varsling til tilsynsmyndigheter eller andre offentlige myndigheter. Andre måter å varsle på kan også være forsvarlig. Ifølge forarbeidene er det alltid forsvarlig å varsle verneombud eller tillitsvalgte.»

Tilsyn og sanksjoner

Forslagsstiller viser til at Rødt jobber for at selskaper med kommersielt formål for sin drift ikke skal drive velferdstjenester. Så lenge det fins kommersielle aktører i velferden, må det gjennomføres skikkelige og uanmeldte tilsyn – og brudd på lover, regler og kontrakter må møtes med tydeligere sanksjoner.

For å bedre arbeidsvilkårene i spesielt utsatte næringer er det oppnevnt regionale verneombud i hotell-

restaurant- og renholdsbransjen og innenfor bygg- og anleggsbransjen. Ordningen med regionale verneombud er opprettet av myndighetene i samarbeid med partene i arbeidslivet. Forslagsstiller er bekymret for at det er mange forhold som ikke blir avdekket i helse- og omsorgssektoren.

Brudd på EUs nye personvernsforordning, gjerne kalt GDPR, kan gi bøter på opptil fire prosent av selskapers omsetning, alternativt opptil 20 mill. euro. Forslagsstiller mener at også brudd på arbeidsmiljøloven bør få konsekvenser.

Medleverforskriften

Gjennom bruk av medleverforskriften kan kommersielle aktører redusere personalkostnadene sine gjennom å øke arbeidstiden til de ansatte, uten at dette kompenseres fullt ut gjennom økt lønn og ulempetillegg. Forslagsstiller mener at medleverforskriften må oppheves. Forslagsstiller har samtidig stor forståelse for at barn og ungdom har behov for å være omgitt av personer som er tilgjengelig over lengre tidsrom, og mener at behovet for langturnuser bør dekkes ved at institusjonene benytter adgangen til å inngå avtale med fagforening med innstillingsrett eller søker dispensasjon fra Arbeidstilsynet etter arbeidsmiljølovens bestemmelser, jf. aml. § 10-12 fjerde til syvende ledd.

Forslagsstiller vil særlig påpeke at de ansatte og deres fagforeninger i stor grad inngår avtaler om langturnusordninger også utenfor det statlige området. Hvert år inngås det flere slike avtaler, og arbeidsgiver som søker fagforeningen, blir imøtekommet i nær sagt alle tilfellene. Den eneste forskjellen er altså at forskriften fratår fagforeningene retten til kollektivt å avtale og vurdere den mulige helsemessige belastningen av arbeidstiden for den enkelte.

LO har også krevd at medleverforskriften oppheves i sin høringsuttalelse til Arbeids- og sosialdepartementet, og skriver på sine hjemmesider at

«Medleverforskriften undergraver tariffavtalenes regulering av arbeidstid og den innebærer en overføring av makt til arbeidsgiver på bekostning av ansatte og tillitsvalgte.»

Medleverforskriften innebærer adgang til individuelt å avtale en ekstrem arbeidstid og setter dermed til side arbeidsmiljølovens prinsipp om at omfattende avvik fra ordinære arbeidstidsbestemmelser skal skje etter avtale med fagforeninger med innstillingsrett eller ved samtykke fra Arbeidstilsynet, slik det blir gjort i andre deler av arbeidslivet. I institusjoner der det finnes faglig gode argumenter for medlevertturnus, vil det være mulig å avtale unntak med de ansattes fagforeninger.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen sikre at skattefinansierte pleie- og omsorgstjenester drives av offentlige og ideelle aktører.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for en gjennomgang av kontraktene som statlige virksomheter har med Aleris, for å kartlegge om bemanningen har vært i tråd med kontraktsbestemmelsene, orientere Stortinget på egnet vis om dette og si opp avtalene der det er grunnlag for det.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for en undersøkelse av om arbeidsforholdene er i tråd med gjeldende lov- og avtaleverk i de Aleris-virksomhetene som statlige virksomheter har kontrakter med, orientere Stortinget på egnet vis om dette og si opp avtalene der det er grunnlag for det.
4. Stortinget ber regjeringen utrede hvordan brudd på lov- og avtaleverk mer effektivt kan avdekkes i velferdstjenester, og hvilke konsekvenser slike brudd skal få. I den forbindelse bes regjeringen vurdere om det bør gis adgang til ileggelse av bøter tilsvarende en andel av virksomhetens omsetning.
5. Stortinget ber regjeringen utrede innføring av regionalt verneombud i helse- og omsorgssektoren i dialog med partene i arbeidslivet.
6. Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag om å erstatte kravet til «forsvarlig fremgangsmåte» med en klargjøring i lovteksten av fremgangsmåte ved varsling, jf. arbeidsmiljøloven § 2 A-1(2) og skjerpe vernet mot gjengjeldelse ved varsling.
7. Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av helse- og omsorgstjenester, har lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår minst på samme nivå med det som gjelder i offentlige virksomheter.
8. Stortinget ber regjeringen oppheve medleverforskriften, slik at virksomhetene i stedet for denne forskriften benytter adgangen til å inngå avtale med fagforening med innstillingsrett eller søke Arbeidstilsynet, jf. arbeidsmiljøloven § 10-12 fjerde til syvende ledd.

3. oktober 2018

Bjørnar Moxnes

